

Nacionalni centar
za vanjsko vrednovanje
obrazovanja

Identifikacijska
naljepnica

PAŽLJIVO NALIJEPI TI

SOCIOLOGIJA

PROBNI ISPIT DRŽAVNE MATURE
šk. god. 2022./2023.

SOC.47.HR.R.K1.20

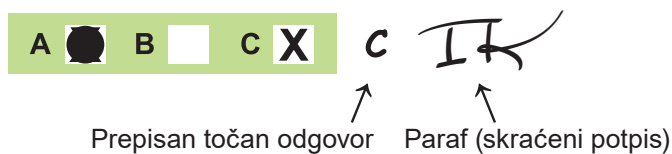

53699

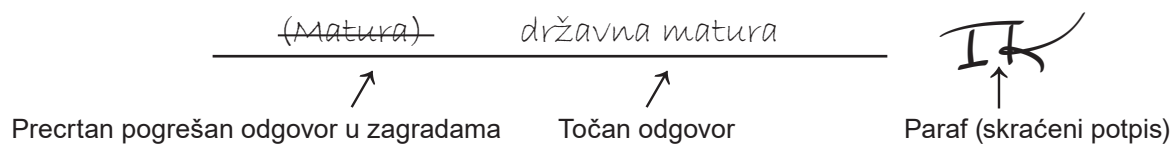
Način označavanja odgovora na listu za odgovore:

Način ispravljanja pogrešaka na listu za odgovore:

Način ispravljanja pogrešaka u ispitnoj knjižici:

OPĆE UPUTE

Pozorno pročitajte sve upute i slijedite ih.

Ne okrećite stranicu i ne rješavajte zadatke dok to ne odobri voditelj ispitne prostorije.

Nalijepite identifikacijske naljepnice na sve ispitne materijale koje ste dobili u sigurnosnoj vrećici.

Ispit traje **90** minuta.

Ispred svake skupine zadataka uputa je za rješavanje. Pozorno je pročitajte.

Možete pisati po listu za koncept, ali se njegov sadržaj neće bodovati.

Pišite čitko. Nečitki odgovori bodovat će se s nula (0) bodova.

Na 2. stranici ove ispitne knjižice prikazan je način označavanja odgovora i načini ispravljanja pogrešaka. Pri ispravljanju pogrešaka potrebno je staviti paraf (isključivo skraćeni potpis, a ne puno ime i prezime).

Upotrebljavajte isključivo kemijsku olovku kojom se piše plavom ili crnom bojom.

Kada riješite zadatke, provjerite odgovore.

Želimo Vam mnogo uspjeha!

Ova ispitna knjižica ima 20 stranica, od toga 1 praznu.

I. Zadatci višestrukoga izbora

U sljedećim zadatcima od više ponuđenih odgovora samo je **jedan** točan.
Točne odgovore morate označiti znakom X na listu za odgovore.
Točan odgovor donosi jedan bod.

1. Koja od navedenih tvrdnja opisuje sociologiju kao društvenu znanost?

- A. Sociologija analizira neurološke veze kod pojedinca.
- B. Sociologija proučava različite aspekte društvenoga života.
- C. Sociologija istražuje psihofizičke aspekte pojedinaca u društvu.
- D. Sociologija objašnjava strukture i ponašanja fizikalnoga i prirodnoga svijeta.

(1 bod)

2. Koji se od navedenih primjera istraživanja odnosi na mikrosociološku analizu života stanovnika u određenome gradu?

- A. analiza etničke strukture stanovnika grada
- B. promatranje svakodnevnih aktivnosti stanovnika grada
- C. proučavanje povijesnoga razvoja života stanovnika u gradu
- D. obrada statističkih podataka o značajkama maloljetničke delikvencije u gradu

(1 bod)

3. Koji je od navedenih sociologa predstavnik funkcionalističke perspektive?

- A. Emile Durkheim
- B. Erving Goffman
- C. Karl Marx
- D. Max Weber

(1 bod)

4. Marko provodi sociološko istraživanje o maloljetničkoj delikvenciji te je u okviru toga istraživanja postavio hipotezu. Koju od navedenih faza istraživanja Marko treba napraviti nakon postavljanja hipoteze?

- A. pregled literature
- B. izradu plana istraživanja
- C. tumačenje rezultata istraživanja
- D. pisanje izvješća o rezultatima istraživanja

(1 bod)

5. Kojim se od navedenih pojmova M. Weber koristi za opisivanje racionalizacije modernoga društva?

- A. birokracijom
- B. legitimnošću
- C. kapitalizmom
- D. protestantizmom

(1 bod)

6. Koja od navedenih sastavnica kulture utječe, npr. na izbor fakulteta, ukuse ili težnje pojedinaca?

- A. jezik
- B. rituali
- C. simboli
- D. vrijednosti

(1 bod)

7. U kojemu je tipu stratifikacijskoga sustava moguća društvena pokretljivost svih članova društva bez obzira na spol?

- A. u kastinskome
- B. u klasnome
- C. u robovlasničkom
- D. u staleškom

(1 bod)

Sociologija

8. Kako se naziva proces kroz koji prolaze mladi u svojim primarnim grupama u kojima uče različite norme te unutar grupe usvajaju određene obrasce ponašanja poput varanja tijekom kockanja?

- A. alijenacija
- B. diferencijalna asocijacija
- C. etiketiranje
- D. sekundarna socijalizacija

(1 bod)

9. Koja društvena organizacija određuje društveni status i temeljni identitet svih pojedinaca u tradicionalnome društvu?

- A. Crkva
- B. sportski klub
- C. osnovna škola
- D. udruga

(1 bod)

10. Koju vrstu obitelji zagovaraju demokratski sustavi suvremenih društava?

- A. egalitarnu
- B. matrijarharnu
- C. matrilinearnu
- D. patrilokalnu

(1 bod)

11. Koji se oblik organizacije obiteljskoga života temelji na stilu života?

- A. monogamija
- B. poliandrija
- C. poliginija
- D. samački život

(1 bod)

12. Koji se sociološki pojam odnosi na sveukupne društvene veze pojedinaca koje pridonose ostvarivanju njihova društvenoga položaja?

- A. društvena činjenica
- B. društvena kategorija
- C. društveni agregat
- D. društveni kapital

(1 bod)

13. Koji čimbenik socijalizacije posredno omogućuje mladima informacije o slobodnome vremenu i stilu života te stvaranje i održavanje prijateljstava u suvremenome društvu?

- A. Crkva
- B. masovni mediji
- C. obitelj
- D. škola

(1 bod)

14. Na koji se tip socijalizacije odnosi primjer mlade djevojke koja volontira u domu za starije osobe da bi se mogla kandidirati za zastupnicu u parlamentu?

- A. na anticipativnu socijalizaciju
- B. na obrnutu socijalizaciju
- C. na primarnu socijalizaciju
- D. na resocijalizaciju

(1 bod)

15. Koji od navedenih socioloških pojmova uključuje odnos društvenih položaja feudalaca i kmetova u društvu srednjega vijeka?

- A. društvena funkcija
- B. društvena interakcija
- C. društvena promjena
- D. društvena struktura

(1 bod)

Sociologija

16. Pozorno pročitajte tekst.

U današnje vrijeme u tropskim krajevima dolazi do osiromašenja tla. Sve se više krče šume u kojima je nastanjeno domicilno stanovništvo da bi se taj prostor pretvorio u plodno tlo.

Koji je od navedenih društvenih procesa povezan s promjenama opisanim u tekstu?

- A.** asimilacija
- B.** gentrifikacija
- C.** migracije
- D.** sekularizacija

(1 bod)

II. Zadatci kratkoga odgovora

U sljedećim zadacima odgovorite kratkim odgovorom (riječju, s nekoliko riječi ili jednostavnom rečenicom).

Odgovore upišite **samo** na predviđeno mjesto u ispitnoj knjižici.

Točan odgovor donosi jedan bod.

17. Na koji se Weberov pojam odnosi primjer osobe koja je ustupila svoje sjedeće mjesto drugoj osobi u tramvaju?

(1 bod)

18. Koja makrosociološka perspektiva uz funkcionalističku tumači društvo kao strukturu?

(1 bod)

19. Koja je sastavnica kulture temeljno sredstvo društvene akumulacije iskustva, vještina i znanja te prenošenja toga naslijeđa na nove generacije?

(1 bod)

20. Na koji se tip devijantnosti odnosi primjer mladića koji nekažnjeno crta grafite po fasadama stambenih zgrada?

(1 bod)

Sociologija

21. U kojemu je tipu stratifikacijskoga sustava temeljenom na religiji omogućena isključivo horizontalna pokretljivost?

(1 bod)

22. Prema kojoj je sociološkoj perspektivi društvena stratifikacija posljedica društvene nepravde te je nepotrebna i neopravdana?

(1 bod)

23. Kako se naziva kulturno pravilo na temelju kojega se zabranjuje incest u društvu?

(1 bod)

24. Kojoj vrsti društvenoga položaja pripada, npr. položaj šesnaestogodišnjaka koji se želi oženiti i treba pristanak svojih roditelja za taj brak?

(1 bod)

25. Pozorno pročitajte tekst.

Marko se priključio nenasilnomu prosvjedu za grad bez automobila. Prosvjedom se želi utjecati na zakonodavce da bi izglasali zakon o zabrani ulaska automobila u centar grada.

Kojemu tipu društvenoga pokreta pripada primjer Markova aktivizma?

(1 bod)

- 26.** Na koju se vrstu gomile odnosi primjer mirne prosvjedne šetnje gradom radi iskazivanja nezadovoljstva komunalnom politikom toga grada?

(1 bod)

- 27.** Koji se oblik organizacije temelji na hijerarhijskim formalnim odnosima u kojima nadređeni određuju i izravno nadgledaju poslove ostalih zaposlenika u organizaciji?

(1 bod)

- 28.** Koji se dominantan tip djelatnosti razvija u postindustrijskome društvu?

(1 bod)

III. Skupina zadataka

Sljedeći zadatci vezani su za polazni sadržaj.

Nakon polaznoga sadržaja slijede dva zadatka **kratkoga odgovora** u kojima morate odgovoriti riječju, s nekoliko riječi ili jednostavnom rečenicom.

Odgovore upišite **samo** na predviđeno mjesto u ispitnoj knjižici.

Svaki točan odgovor donosi jedan bod.

29. Pozorno pročitajte tekst.

Današnja tehnologija omogućila je anonimnim osobama da postanu poznate svjetske zvijezde. Istovremeno ta tehnologija mijenja i naša svakodnevna iskustva poznavanja ljudi tako da nam lica tih svjetskih zvijezda postaju poznatija od lica naših prvih susjeda.

29.1. Kako se naziva kulturno-ekonomski proces u društvu opisan u tekstu?

(1 bod)

29.2. Koja je vrsta tehnologija omogućila promjene opisane u tekstu?

(1 bod)

30. Pozorno pročitajte tekst.

Znanstvenici su za vrijeme pandemije bolesti COVID-19 odlučili provesti dvije vrste istraživanja. U prvome istraživanju planiraju ispitati učenike četvrtih razreda gimnazija o njihovim stavovima o zdravstvenoj situaciji u zemlji, a u drugome istraživanju planiraju analizirati novinske članke povezane sa zdravstvenom politikom Vlade Republike Hrvatske.

- 30.1.** Koju metodu uz intervju mogu primijeniti znanstvenici za ispitivanje stavova učenika četvrtih razreda gimnazija?

(1 bod)

- 30.2.** Navedite metodu koju će znanstvenici primijeniti u analiziranju novinskih članaka.

(1 bod)

Sociologija

31. Pozorno pročitajte tekst.

Sredinom 20. stoljeća na Zapadu pojedine grupe ljudi okrenule su se alternativnim stilovima života. Odustali su od konzumiranja životinjskih proizvoda, umjetnih dodataka prehrani i upotrebe pesticida u agrikulturi. Suvremeni gradski način života smatrali su umjetnim te su iselili iz gradova.

Danas se jedan dio njih vratio u gradove i uzgaja svježe povrće na krovovima svojih zgrada ili na balkonima te stvara urbane vrtove. Njihova je želja potaknuti i druge ljude na takav način života da bi svi mogli zadovoljiti svoje potrebe, a da se pritom ne ugrožava mogućnost budućih naraštaja u zadovoljavanju njihovih potreba.

- 31.1.** Kojim se sociološkim pojmom označavaju društvene grupe opisane u tekstu s obzirom na njihov odnos prema dominantnoj kulturi?

(1 bod)

- 31.2.** Kako se naziva koncept koji zagovara ideje o očuvanju okoliša za buduće generacije opisan u tekstu?

(1 bod)

Sljedeći zadatci vezani su za polazni sadržaj.

Nakon polaznoga sadržaja slijedi jedan zadatak **kratkoga odgovora** u kojemu morate odgovoriti riječju, s nekoliko riječi ili jednostavnom rečenicom i jedan **zadatak produženoga odgovora** u kojemu morate odgovoriti s nekoliko rečenica, jasno i sažeto, usmjeravajući se na ono što je bitno za zadatak.

Odgovore upišite **samo** na predviđeno mjesto u ispitnoj knjižici.

Točan odgovor u zadatcima kratkoga odgovora donosi jedan bod, a u zadatcima produženoga odgovora donosi jedan ili dva boda.

32. Pozorno promotrite tablicu.

Tablica 1. Struktura studentske populacije u Hrvatskoj u akademskoj godini 2015./2016. s obzirom na spol i područje studija

Područje studija	Broj upisanih studenata	Žene (%)	Muškarci (%)	Ne bih se opredijelio/opredijelila (%)
Obrazovanje	326	85,1	14,3	0,6
Umjetnost i humanistika	412	56,7	42,1	1,2
Društvene znanosti, novinarstvo i informacije	289	80,6	19,2	0,2
Poslovanje, administracija i pravo	1574	65,3	34,5	0,2
Prirodne znanosti, matematika i statistika	182	57,0	41,8	1,2
Informacijske znanosti i komunikacijske tehnologije (ICT)	289	26,8	73,2	0,0
Inženjerstvo, manufaktura i građevinarstvo	898	29,9	69,8	0,3
Agrikultura, šumarstvo, ribarstvo, veterina	221	66,9	32,9	0,3
Medicina i socijalna skrb	513	77,6	22,1	0,3

Izvor: *Socijalni i ekonomski uvjeti studentskog života u Hrvatskoj*, Nacionalno izvješće, 2019.

Napomena: Podatci o izvoru polaznoga sadržaja bit će objavljeni u rješenjima ispita.

32.1. Navedite prema podatcima iz tablice područje studija koje ima najveći broj upisanih studenata.

(1 bod)

32.2. Navedite prema podatcima iz tablice jedno područje studija u kojemu dominiraju muškarci te objasnite razloge njihove dominacije u tome području.

(2 boda)

33. Pozorno pročitajte tekst.

Na samom početku kilt nije bio zamišljen kao narodna nošnja Škotske. Stanovnici nizina, koji čine većinu stanovništva Škotske, smatrali su gorštačku odjeću barbarskim načinom odijevanja i uglavnom su je gledali s prijezirom. Uz to, mnoge tartanske uzorke koji se sada nose osmislili su u viktorijansko doba poduzetni trgovci, ispravno prepoznavši mogućnost stvaranja novog tržišta. (...)

Možda se čini da je, za razliku od kiltova i gajdi, ideja tradicije vrlo stara. Još jednom, izgled vara. U svojoj današnjoj upotrebi, pojam tradicije proizvod je posljednjih 200 godina u Europi. (...) u srednjem vijeku nije postojao neki opći pojam tradicije. Nije bilo potrebe za njim, upravo zato što su tradicija i običaji bili posvuda. (...)

Poistovjećujući tradiciju s dogmom i neznanjem, prosvjetiteljski su mislioci pokušali opravdati vlastitu očaranost novim. (...) Sve tradicije su, čini mi se, izumljene. (...) Carevi, kraljevi i svećenici odavno su izumljavali tradicije koje su služile njihovim potrebama i legitimirale njihovu vladavinu. (...) Tradicije s vremenom evoluiraju, ali se isto tako mogu naglo promijeniti.

Izvor: *Odbjegli svijet*, 2005.

Napomena: Podatci o izvoru polaznoga sadržaja bit će objavljeni u rješenjima ispita.

33.1. Kako se naziva proces kulturne promjene na koji se odnosi nastanak kilta?

(1 bod)

33.2. Navedite tip društva u kojemu je kilt umjesto načina odijevanja postao narodna nošnja. Objasnite karakteristike toga društva s obzirom na promjene u trendovima potrošnje njegovih članova.

(2 boda)

Prazna stranica